

**ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ
НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ
ПРОФОРИЕНТАЦИОННАЯ РАБОТА КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ
УЧЕБНОЙ МОТИВАЦИИ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ
CAREER GUIDANCE AS A TOOL TO IMPROVE LEARNING MOTIVATION OF
STUDENT'S YOUTH**

За даними Держстату України, вищими навчальними закладами I-IV рівнів акредитації приблизно 300 тисяч студентів випускається щорічно [1]. Проте 52% випускників працюють не за фахом, високим є рівень безробіття серед української молоді — 15,7-23,1% [2]. Реформи української освіти націлені на створення розвиваючого середовища, у межах якого кожен має можливість реалізувати, спираючись на підтримку держави, свої професійні інтереси, плани. Але закон не може регламентувати безпосередні особистісні зусилля молоді. Пошуки ефективних засобів підвищення навчальної мотивації студентів, та, як результат, кваліфікаційного рівню випускників мають різновекторні напрями. Засоби вирішення цього нагального питання містяться й у площині організації профорієнтаційної роботи серед абітурієнтів.

На рівень підготовки студентів вищих навчальних закладів впливає ціла низка чинників (рівень загальної підготовки, володіння навичками самоорганізації студента, розмір плати за навчання, рівень кваліфікації викладачів тощо), та інколи при однакових зовнішніх умовах навчальної діяльності одні студенти виявляють значну активність, а інші – повну байдужість до опанування знаннями та професійною майстерністю. При поясненні цього феномена вчені найчастіше апелюють до таких індивідуально-психологічних особливостей учнів як рівень інтелекту, креативність, самооцінка та навчальна мотивація, що забезпечує сильні позитивні переживання при досягненні навчальних цілей та ін. Деякі автори (М.І. Дяченко, С.Д. Смирнов) називають навчальну мотивацію, її енергетичний рівень і структуру найважливішим чинником успішного навчання у виші.

Зважена позиція юнаків і дівчат у процесі вибору професії формує мотивацію суб'єкта освітнього процесу, позитивно впливає на якість освіти. Зі свого боку, помилковий вибір створює проблемну ситуацію в навчальному процесі, знання не стають особливою цінністю.

Є різні підходи та погляди на сутність профорієнтаційної підготовки молодшої людини. З позиції соціології та економіки «профорієнтація – це сукупність соціально-економічних відносин між суспільством і його членами з питання формування робочої сили». Педагоги ж визначають профорієнтацію як «...науково-практичну систему підготовки учнів до вільного свідомого вибору професії». У психології профорієнтація трактується як психологічний процес, прийняття оптимального рішення про свій професійний вибір та вплив на його психіку з метою формування в нього професійних намірів. В.Д. Симоненко пояснює подібну різноманітність понятійного апарату тим, що «...профорієнтація є педагогічною за методами, соціальною та психологічною за змістом, за результатами економічною й державною за організацією роботи» [3, с.56-57]. Аналіз літератури дозволяє виділити профорієнтаційно значущу компетентність як здатність молодшої людини виступати в якості суб'єкта освітньо-професійного вибору, що виражається в готовності: відчувати потребу в самостійному виборі, освітньої та професійної самоідентифікації, у конструюванні версій продовження освіти та професійного само просування[4].

Чернявська А.П. виділила в профорієнтаційній готовності п'ять основних параметрів та розробила відповідну методику «Професійна готовність», яку й було запропоновано старшокласникам Родинської ЗОШ №35 (51 респондент) та студентам II курсу ДВНЗ «ДонНТУ» (55 респондентів).

За отриманими результатами найнижчими є показники за параметрами: «прийняття рішення» у школярів 40%, у студентів – 37%; «планування» – 51% і 55%; «інформованість» – 50% і 46%. Саме останній показник у ситуації вибору професії відіграє найважливішу роль, бо для того, щоби вірно обрати професію, людина має володіти великим обсягом інформації як про світ професій загалом, і про окремі професії, так і про власні особистісні характеристики.

В Україні професійна орієнтація до 1991 року була орієнтована на відтворення робочої сили для планової екстенсивної економіки. Такої системи, що охоплювала б усі рівні допрофесійної і професійної підготовки, надавала підтримку людині в професійній діяльності, створено не було [5]. Ситуація не змінилась і з переходом економіки України до ринкових відносин. Профорієнтаційних центрів у нашій країні існує не багато, більшість розташовується у великих містах, працює на приватній основі. Згідно з концепцією державної системи професійної орієнтації 2008 року за профорієнтацію молоді відповідає МОН України. Були розроблені профорієнтаційні курси для 8-11 класів. Але вони не ввійшли в основну частину шкільної програми, тому майже не вплинули на кар'єрну грамотність

українських школярів. У школі має місце лише несистематичні лекції класного керівника або психолога [2]. Рекламна робота, яку проводять вищі навчальні заклади, часто також несистемна та формальна.

Цінним є аналіз досвіду організації профорієнтаційної допомоги в країнах із розвинутою ринковою економікою, де профорієнтація має багатоступінчасту модель, не обмежується рамками навчальних закладів. У Великобританії та Японії, наприклад, вводяться імітаційні програми, трудова практика. Вони розроблені з урахуванням специфіки ринку праці та відтворюють різні соціальні та трудові ситуації.

Результати проведеного емпіричного дослідження свідчать, що рівень профорієнтаційної готовності молоді до здійснення усвідомленого, відповідного до власних особливостей та адекватного до ринку праці, низький. Отже, організація профорієнтаційної допомоги молоді в Україні потребує суттєвого коригування та реформування.

Створення системи формування в молоді виваженої, самостійної позиції в ситуації професійного визначення може стати основою для підвищення навчальної мотивації студентів і, як результат, якості освітнього процесу. Важливо здійснити комплексний підхід до організації профорієнтаційної роботи, який би включав у себе низку підходів: *діагностично-консультаційний підхід* (профорієнтаційне консультування, тестування); *розвиваючий підхід* (тренінги, мастер-класи, рольові, ділові ігри); *інформаційний підхід* (рольові ігри, зустрічі зі спеціалістами, практикуми). Доцільно використовувати технології профорієнтації інших країн, створювати, розширювати профорієнтаційні підрозділи в системі освіти, у тому числі, у вищих навчальних закладах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Статистичний бюлетень «Основні показники діяльності вищих навчальних закладів». Статистика соціальних послуг // Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publosvita_u.htm
2. Яремко В. Думать о будущем: как профориентация школьников поможет экономике// ЛІГАБізнесІнформ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://biz.liga.net/upskill/all/stati/3291921-dumat-o-budushchem-kak-proforientatsiya-shkolnikov-pomozhet-ekonomike.htm>
3. Дементьев И.В. Профессиональная ориентация: анализ научных подходов / И.В. Дементьев // Кіраванне у адукації. – 2008. – №11 – с. 56-62.

4. Лернер П.С. Критерии и диагностика профориентационной компетентности старших школьников // Бим-бад Борис Михайлович. Официальный сайт. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.bim-bad.ru/biblioteka/article_full.php?aid=1158

5. Закатнов Д.О. Стан і проблеми професійної орієнтації // Електронна бібліотека НАПН України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/2630/1/stProforientaciy_rtf.pdf